

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

(Αναφορά Αρ. 2/2021)

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 140 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

11 Οκτωβρίου, 2021

[ΠΑΝΑΓΗ, Πρόεδρος]
ΠΑΡΠΑΡΙΝΟΣ, ΛΙΑΤΣΟΣ, ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ, ΓΙΑΣΕΜΗΣ,
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, ΠΟΥΓΙΟΥΡΟΥ,
ΜΑΛΑΧΤΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ-ΑΝΔΡΕΟΥ,
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, ΣΑΝΤΗΣ, Δ/στές]

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Αιτητής,

v.

ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ,

Καθ' ης η Αίτηση.

Γνωμάτευση κατά πόσον ο νόμος με συνοπτικό τίτλο «Ο περί Δικαστηρίων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2021» είναι αντίθετος και ασύμφωνος με τα Άρθρα 61, 80.2, 163 και 179 του Συντάγματος και με την εκ του Συντάγματος απορρέουσα Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών.

Δημήτρης Λυσάνδρου, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, εκ μέρους του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για τον Αιτητή.

Αχιλλέας Αιμιλιανίδης, για την Καθ' ης η Αίτηση.

ΠΑΝΑΓΗ, Π.: Η ομόφωνη Γνωμάτευση του Δικαστηρίου θα δοθεί από τον κ. Γ.Ν. Γιασεμή, Δ.

Γ Ν Ω Μ Α Τ Ε Υ Σ Η

ΓΙΑΣΕΜΗΣ, Δ.: Με την παρούσα Αναφορά, δυνάμει του *Άρθρου 140.1 του Συντάγματος*, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, (ο αιτητής), αιτείται από το Ανώτατο Δικαστήριο να γνωματεύσει κατά πόσο συγκεκριμένος νόμος βρίσκεται σε αντίθεση, ή είναι ασύμφωνος με τα *Άρθρα 61, 80.2, 163 και 179 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας*, (το «Σύνταγμα»), καθώς, επίσης, με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Η εν λόγω αρχή αναγνωρίστηκε στην υπόθεση *George S. Papaphilippou and The Republic (Council of Ministers) 1 R.S.C.C. 62* ότι εφαρμόζεται σε σχέση με το Σύνταγμα. Έκτοτε, έτυχε, κατ' επανάληψη, εφαρμογής, ως διέπουσα τη λειτουργική σχέση, δυνάμει του Συντάγματος, των τριών Εξουσιών, που συναποτελούν την πολιτειακή δομή της Δημοκρατίας της

Κύπρου, (βλ., *Πρόεδρος Δημοκρατίας ν. Βουλής Αντ. (Αρ. 4) (1994) 3 Α.Α.Δ. 167*).

Ο υπό αναφορά Νόμος τιτλοφορείται στο *άρθρο 1* αυτού ως ο *περί Δικαστηρίων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2021*. Ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 4.2.2021. Στις 12.2.2021, αναπέμφθηκε από τον αιτητή, χωρίς αποτέλεσμα, αφού, στις 25.2.2021, η Βουλή απέρριψε την αναπομπή και επαναβεβαίωσε την προηγούμενη απόφασή της όπως αυτός εκδοθεί.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων, (η καθ' ης η αίτηση), καταχώρισε ένσταση στο πιο πάνω αίτημα. Στο επίκεντρο της προσοχής των μερών είναι, κυρίως, το *Άρθρο 163.1 του Συντάγματος*. Τούτο είναι δικαιολογημένο, δεδομένου του περιεχομένου του *άρθρου 2* του αναφερομένου Νόμου, το οποίο είναι το μοναδικό άλλο άρθρο που περιλαμβάνεται σε αυτό. Με το εν λόγω άρθρο, προστίθεται πρόνοια στο *άρθρο 69 του περί*

Δικαστηρίων Νόμου του 1960, (Ν. 14/1960), η οποία προβλέπει

τα εξής:-

«Νοείται ότι, διαδικαστικός κανονισμός ήθελε προβλέψει ειδικά για την καταχώριση σε πρωτοκολλητήριο στη Δημοκρατία παντός εγγράφου προνοουμένου σε διαδικαστικό κανονισμό ηλεκτρονικά, η δε ηλεκτρονική καταχώριση είναι επιτρεπτή, τηρουμένου οιαυδήποτε διαδικαστικού κανονισμού, παράλληλα με την καταχώριση του εγγράφου διά φυσικής παρουσίας σε πρωτοκολλητήριο για περίοδο τουλάχιστον ενός (1) έτους από την ημερομηνία εφαρμογής του διαδικαστικού κανονισμού προβλέποντος για την ηλεκτρονική καταχώριση εγγράφων.»

Ο ευπαίδευτος συνήγορος για τον αιτητή, κατά την αγόρευσή του προς υποστήριξη του πιο πάνω αιτήματος, επεσήμανε, με αναφορά σε σχετική νομολογία, ότι το *Άρθρο 163*, γενικά, διασφαλίζει την ανεξαρτησία της Δικαστικής Εξουσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο ευπαίδευτος συνήγορος για την καθ' ης η αίτηση εισηγήθηκε πως αυτή ψήφισε τον υπό αναφορά Νόμο στο πλαίσιο άσκησης της εξουσίας της, δυνάμει του *Άρθρου 61 του Συντάγματος*, που προβλέπει για τη θέσπιση νόμων «εν παντί

θέματι». Οι ευπαίδευτοι συνήγοροι τόνισαν, επίσης, πως, για την ορθή αντιμετώπιση του εγειρομένου με την παρούσα αίτηση θέματος, σημαντικό είναι το περιεχόμενο του άρθρου 2 του υπό αναφορά Νόμου, το οποίο παρατίθεται πιο πάνω.

Το Άρθρο 163.1, ειδικά, προβλέπει ότι:-

«Το Ανώτατον Δικαστήριο εκδίδει διαδικαστικόν κανονισμόν επί σκοπώ ρυθμίσεως της διαδικασίας ενώπιον αυτού ως και ενώπιον παντός άλλου δικαστηρίου ιδρυομένου δυνάμει των διατάξεων του παρόντος μέρους του Συντάγματος, πλην των εν άρθρω 160 προβλεπομένων.»

Η αναφορά, ανωτέρω, σε «Ανώτατον Δικαστήριο» παραπέμπει στο καθιδρυθέν από το Άρθρο 153.1(1) του Συντάγματος Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο αντικαταστάθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο που καθιδρύθηκε δυνάμει του άρθρου 3 του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου του 1964, (Ν. 33/1964), (όπως αυτός έχει τροποποιηθεί). Τούτο ασκεί, δυνάμει του άρθρου 9(α) του πιο πάνω Νόμου, «την

δικαιοδοσίαν και εξουσίας» του προϋπάρχοντος Ανωτάτου Δικαστηρίου, εν προκειμένω, την εξουσία η οποία προβλέπεται στο *Άρθρο 163*. Ως αποτέλεσμα, η αναφορά στο *άρθρο 69 του Ν. 14/1960* ότι: «*Το Ανώτατον Δικαστήριο δύναται να εκδίδη*» διαδικαστικό κανονισμό, ουσιαστικά, υποβιβάζεται σε δηλωτικής φύσεως πρόνοια, αφού δεν είναι δυνατό αυτό να αντικαθιστά την εξουσία η οποία προβλέπεται για τον πιο πάνω σκοπό στο *Άρθρο 163*. Σημειώνεται, επίσης, πως το Ανώτατο Δικαστήριο, ασκώντας την εξουσία του δυνάμει του πιο πάνω Άρθρου, εξέδωσε, στις 15.1.2021, τον *περί της Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης (Ηλεκτρονική Καταχώριση) Διαδικαστικό Κανονισμό του 2021*, με τον οποίο ρυθμίζονται τα δικονομικά θέματα για τα οποία προέβλεψε ο υπό αναφορά Νόμος.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, στην υπόθεση *Αθηνής ν. Δημοκρατίας (1989) 2 Α.Α.Δ. 71*, διατύπωσε τη θέση ότι η εξουσία, ανωτέρω, την οποία το *Άρθρο 163* εναποθέτει σε αυτό, έχει νομοθετικό χαρακτήρα. Προσέθεσε δε πως: «*Η άσκηση της*

παρέχεται ... στη Δικαστική Εξουσία για την εξασφάλιση της αυτονομίας της στη σφαίρα της δικαιοδοσίας της», (σελίδα 74).

Στη διατύπωση αυτή, μπορεί να προστεθεί το αυτονόητο, ότι η πιο πάνω αρμοδιότητα, ουσιαστικά, αποσκοπεί στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της Δικαστικής Εξουσίας, ως μίας των τριών Πολιτειακών Εξουσιών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η άσκηση, κατά το Σύνταγμα, των αρμοδιοτήτων από εκάστη των εν λόγω τριών Εξουσιών ελέγχεται στη βάση της αρχής της διάκρισης των εξουσιών. Η αρχή αυτή διατρέχει το Σύνταγμα στο συγκεκριμένο τομέα, διασφαλίζοντας τη λειτουργική ανεξαρτησία της κάθε μιας. Δεδομένης της αρμοδιότητας, ανωτέρω, του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δυνάμει του *Άρθρου 163*, εφόσον η άσκησή της από αυτό εμπίπτει στις πρόνοιές του, επέμβαση στο συγκεκριμένο τομέα από οποιαδήποτε των δύο άλλων Εξουσιών, κατ' επίφαση προνοιών οι οποίες καθορίζουν τη δική τους αντίστοιχη αρμοδιότητα, παραβιάζει την προαναφερθείσα αρχή. Τοιουτοτρόπως, η επίκληση, σε κάθε

περίπτωση, από την καθ' ης η αίτηση, του *Άρθρου 61*, το οποίο καθορίζει, όπως έχει προαναφερθεί, την αρμοδιότητά της, σαφώς, τελεί υπό το κράτος της εν λόγω αρχής.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, στο πλαίσιο «*ρυθμίσεως της διαδικασίας ενώπιον αυτού ως και ενώπιον παντός άλλου δικαστηρίου*», που προβλέπεται στο *Άρθρο 163.1*, έχει αποκλειστική εξουσία να προβαίνει στην έκδοση διαδικαστικού κανονισμού, προς το σκοπό καθορισμού της διαδικασίας και των επιμέρους θεμάτων που την αφορούν, με γνώμονα την εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων, για την πρόσφορη απονομή της Δικαιοσύνης, (βλ. *Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων (Αρ. 4) (2014) 3 Α.Α.Δ. 499*). Στο πλαίσιο αυτό, το Ανώτατο Δικαστήριο, αναμφίβολα, έχει εξουσία να καθορίζει, μεταξύ άλλων, τον τρόπο και τον τύπο που λαμβάνει η καταχώριση εγγράφων σε πρωτοκολλητείο δικαστηρίου, το οποίο λειτουργεί νόμιμα στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς, επίσης, το χρόνο ως προς τούτο. Η εξουσία του αυτή,

εφόσον εκφραστεί με συγκεκριμένο τρόπο, δυνατό να καταστεί αντικείμενο δικαστικού ελέγχου ως προς τη συνταγματικότητα του σχετικού κανονισμού, στο πλαίσιο κατάλληλης διαδικασίας, όπως και κάθε άλλη νομοθετική πράξη, (βλ. *Μαραγκός ν. Δημοκρατίας (2006) 3 Α.Α.Δ. 671*).

Με την πρόβλεψη στον αναφερόμενο Νόμο, η καθ' ης η αίτηση, διά της νομοθετικής παρέμβασής της, ουσιαστικά, επιβάλλει στο Ανώτατο Δικαστήριο να προνοήσει σε σχέση με τα πιο πάνω δικονομικά θέματα, καθορίζοντας, έτσι, η ίδια τον τρόπο, ήτοι με «ηλεκτρονική καταχώριση», το χρονικό πλαίσιο, ήτοι «παράλληλα με την καταχώριση του εγγράφου διά φυσικής παρουσίας σε πρωτοκολλητήριο», (που προβλέπεται, ήδη, στους *Κανονισμούς Πολιτικής Δικονομίας*), καθώς, επίσης, τη χρονική διάρκεια της συγκεκριμένης ρύθμισης, ήτοι «για περίοδο τουλάχιστον ενός (1) έτους».

Η συγκεκριμένη νομοθετική παρέμβαση της καθ' ης η αίτηση αποτελεί επέμβαση στην εξουσία που το Ανώτατο Δικαστήριο κέκτηται, δυνάμει του *Άρθρου 163*, να ρυθμίζει, το ίδιο, τα πιο πάνω δικονομικά θέματα, (βλ. *Πρόεδρος της Δημοκρατίας ν. Βουλής των Αντιπροσώπων, Αναφορά Αρ. 6/2016, 2.5.2017*). Τούτο, κατά το *Άρθρο 179.2¹* του *Συντάγματος*, συνιστά παραβίαση του εν λόγω Άρθρου και, συγχρόνως, της αρχής της διάκρισης των εξουσιών.

Στη βάση των προαναφερθέντων, γνωματεύεται ότι ο αναφερόμενος Νόμος βρίσκεται σε αντίθεση προς τις διατάξεις των *Άρθρων 163.1 και 179.2 του Συντάγματος*, καθώς, επίσης, προς την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. Υπό το φως της γνωμάτευσης, ανωτέρω, δεν απαιτείται η ενασχόληση με τον εναπομείναντα λόγο που προτάσσεται, για τον ίδιο σκοπό, στην υπό εξέταση αναφορά.

¹ «Ουδείς νόμος ... της Βουλής των Αντιπροσώπων ... δύναται να είναι καθ' οιονδήποτε τρόπον αντίθετος ή ασύμφωνος προς οιαδήποτε των διατάξεων του Συντάγματος ...»

Η παρούσα γνωμάτευση κοινοποιείται, σύμφωνα με το *Άρθρο 140.2 του Συντάγματος*, στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Π. Παναγή, Π.

Λ. Παρπαρίνος, Δ.

Α.Ρ. Λιάτσος, Δ.

Κ. Σταματίου, Δ.

Γ.Ν. Γιασεμής, Δ.

Τ.Θ. Οικονόμου, Δ.

Τ. Ψαρα-Μιλτιάδου, Δ.

Α. Πούγιουρου, Δ.

Χ. Μαλαχτός, Δ.

Δ. Σωκράτους, Δ.

Λ. Δημητριάδου-Ανδρέου, Δ.

Ι. Ιωαννίδης, Δ.

Ν. Σάντης, Δ.

